

# До питання методики оцінки етапів управління ризиками на підприємствах

Галина Нестеренко, Михайло Музикін, Світлана Бібік

*Дніпровський національний університет залізничного транспорту  
імені академіка В. Лазаряна  
м. Дніпро, Україна*

## I. ВСТУП

Облік показників, аналіз та оцінка стану умов і безпеки праці спрямовані (відповідно до одержаної інформації) на розробку та прийняття управлінських рішень керівниками усіх рівнів управління (від майстра дільниці до керівника підприємства). Суть даної функції полягає у системному обліку показників стану охорони праці, в аналізі отриманих даних та узагальненні причин недотримання вимог законів та нормативно-правових актів, а також причин невиконання планів з охорони праці з розробкою заходів, направлених на усунення виявлених недоліків.

Аналізуються матеріали: про нещасні випадки та професійні захворювання; результати всіх видів контролю за станом охорони праці; дані паспортів санітарно-технічного стану умов праці в цеху (на дільниці); матеріали спеціальних обстежень будівель, споруд, приміщень, обладнання тощо.

## II. АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

В праці [1] наголошується на обов'язковому врахуванні людського фактору під час визначення ризиків. Дослідження [2, 3] розглядають планування транспортного процесу шляхом управління ризиками. Ризикоорієнтований підхід в управлінні підприємствами стає необхідною вимогою сучасності.

## III. ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Аналіз та оцінку стану умов і безпеки праці забезпечують служби охорони праці обласної та районних державних адміністрацій, виконкому, міських, селищних і сільських рад та служби охорони праці підприємства. Основою для аналізу та оцінки показників стану умов та безпеки праці є "Єдина державна система показників умов і безпеки праці", дані про травматизм на виробництві та професійні захворювання, пожежі, дорожньо-транспортні пригоди й аварії.

Основними показниками обліку на всіх рівнях є: рівень виробничого травматизму; рівень профзахворювань; рівень захворювань, пов'язаних з умовами праці; кількість працюючих у незадовільних умовах праці; кількість обладнання, що не відповідає вимогам нормативних актів про охорону праці; кількість технологічних процесів, що не відповідають вимогам нормативних актів про охорону праці; кількість аварійних будівель і споруд; забезпеченість засобами індивідуального захисту; забезпеченість санітарно-побутовими приміщеннями; витрати на поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища; витрати на повне відшкодування збитків потерпілим від нещасних випадків та профзахворювань (або витрати на соціальне страхування від нещасних випадків та профзахворювань); витрати на розслідування та ліквідацію наслідків аварій та нещасних випадків і профзахворювань.

В результаті обліку, аналізу та оцінки стану охорони праці вносяться доповнення та уточнення до оперативних, поточних та перспективних планів роботи з охорони праці, а

також — по стимулюванню діяльності окремих структурних підрозділів, служб, працівників за охороною праці, які будуть розглянуті окремо.

Відповідно до загальноприйнятого розуміння, ризик – імовірність заподіяння шкоди з урахуванням її важкості.

Оцінювання ризику – засноване на результатах аналізу ризику процедура перевірки, що встановлює, чи не перевищується припустимий ризик.

Аналіз ризику – систематичне використання інформації для виявлення небезпеки та оцінки ризику.

Залишковий ризик – ризик, що залишається після застосування захисних заходів.

Припустимий (допустимий) ризик – це ризик, що зменшений до рівня, який організація може допустити, з огляду на її легальні зобов'язання та її власну політику в галузі професійної безпеки і здоров'я.

Перший етап управління ризиками – це виявлення можливості виникнення небезпечних ситуацій для працівників з урахуванням їх можливих дій.

На другому етапі визначається ступінь базового ризику виникнення небезпечних ситуацій. Оцінка базового ризику – загальний процес оцінки ступеню ризику, при якому ігнорується існуюче управління ризиками.

Визначення ступеню тяжкості небезпечної події:

1. Ступінь тяжкості небезпечної події – Катастрофічна («5 балів»). Можливі наслідки – груповий нещасний випадок; нещасний випадок із смертельними наслідками. Можливе реагування та заходи з ліквідації наслідків – розслідування державними органами влади; кримінальна відповідальність; штрафні санкції; зупинення робіт; анулювання ліцензії.

2. Ступінь тяжкості небезпечної події – Суттєва («4 бали»). Можливі наслідки – стійка втрата працездатності (каліцтво); тимчасова втрата працездатності понад 60 днів; профзахворювання. Можливе реагування та заходи з ліквідації наслідків – розслідування державними органами влади; кримінальна відповідальність; штрафні санкції згідно Кодексу про адміністративні правопорушення (КпАП); можливе призупинення робіт.

3. Ступінь тяжкості небезпечної події – Незначна («3 бали»). Можливі наслідки – травма, профзахворювання з втратою працездатності до 60 днів. Можливе реагування та заходи з ліквідації наслідків – розслідування; штрафні санкції; можливе призупинення робіт.

4. Ступінь тяжкості небезпечної події – Мінімальна («2 бали»). Можливі наслідки – травма без втрати працездатності; потреба у стаціонарній медичній допомозі; переведення на легшу роботу. Можливе реагування та заходи з ліквідації наслідків – внутрішнє розслідування; адміністративна відповідальність; штрафні санкції згідно КпАП.

5. Ступінь тяжкості небезпечної події – Незначна («1 бал»). Можливі наслідки – інцидент. Можливе реагування та заходи з ліквідації наслідків – дисциплінарна відповідальність.

Характеристика інтенсивності контакту з небезпекою:

А). Характеристика – постійний контакт з небезпекою («3 бали»). Інтенсивність контакту працівника з небезпекою – постійно або декілька разів протягом робочої зміни при виконанні виробничих операцій;

Б). Характеристика – епізодична можливість контакту з небезпекою («2 бали»). Інтенсивність контакту працівника з небезпекою – один чи декілька разів на місяць при виконанні небезпечних виробничих операцій;

В). Характеристика – мінімальний контакт з небезпекою («1 бал»). Інтенсивність контакту працівника з небезпекою – один чи декілька разів на рік.

Третій етап управління ризиками – розробка, планування та впровадження заходів щодо зменшення ризиків, які враховують результати оцінки ступеню базового ризику.

#### IV. ВИСНОВКИ

Процедура передбачає всебічний розгляд технологічного процесу з погляду на безпечність та нешкідливість для працівників з урахуванням усіх аспектів, а також виявлення

шкідливих і небезпечних виробничих чинників, що діють у виробничому середовищі та можуть призвести до небезпечної події.

Характеристика імовірності виникнення небезпечної події в балах, тобто індекс імовірності небезпечної події визначається шляхом експертного оцінювання на основі якісної оцінки імовірності.

#### ЛІТЕРАТУРА

- [1] Музикін М. І., Нестеренко Г. І., Бібик С. І. Аналіз впливу людського фактору на виникнення транспортних ризиків. *Збірник доповідей Міжнародної науково-методичної конференції «Інжиніринг криз та ризиків транспортних послуг»*. Маріуполь : ПДТУ, 2021. С. 299-303.
- [2] Bibik S., Strelko O., Nesterenko H., Muzykin M., Kuzmenko A. Formulation of the mathematical model for the planning system in the carriage of dangerous goods by rail. *IOP Conf. Series: Materials Science and Engineering* 985 (2020) 012024. PRTM 2020. doi:10.1088/1757-899X/985/1/012024
- [3] Музикін М. І. Дослідження інтенсивності руху спеціалізованих поїздопотоків в умовах ризиків. *Наука та прогрес транспорту. Вісник Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту*. 2020. №2 (86). С. 24-34.